

KÖNYVTÁRÉPÍTÉS, KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS

Új magyar könyvtárépületek

térrendszere

SALLAI István

(fibl. 3 ktd)

Ez év február 1–3-án tartották Moszkvában a magyar–szovjet könyvtárügyi szeminárium második részét. A Könyvtáros 1972. évi 4. számában található róla beszámoló olvasóink; mi a teljes jegyzőkönyvi anyag megérkezése után foglalkozunk az ott elhangzottakkal. (A szeminárium I. részéről lapunk 1971. évi 4. számában számoltunk be.) – A moszkvai szemináriumon hangzott el Sallai István előadása, amelynek szövegére az alábbi tanulmány épül.

A szocialista fejlődés kezdeti szakaszában a magyar könyvtárügy jórészt tartalmi és szervezési kérdésekkel foglalkozott (a könyvtár nevelési feladatai, az állomány tartalmi kérdései, a gyarapítás megszervezése, hálózati rendszer kialakítása stb.). Csak egy későbbi időszakban kerültek előtérbe a könyvtárhasználati szempontok. Egyre nyilvánvalóbb lett, hogy a könyvtár határfoka nem pusztán a benne fellelhető irodalomtól függ, hanem attól is, hogy a használókégyeinek, szándékainak, olvasási szokásainak hogyan felel meg: vonzó-e, kényelmes-e a használata, az olvasók kiszolgálása mentes-e a bürokráciától stb. Ezek a szempontok érvényesültek több-kevesebb sikerrel új könyvtárainkban, és ezeknek igyekeztünk érvényt szerezni a létrehozandókban is. Szándékainkat igazolja a tapasztalat: mindenütt, ahol a régi helyén tágas, otthonos és vonzó új könyvtárat létesítettünk, az olvasólétszám ugrásszerűen (helyenként 30–40%-kal) emelkedett.

A felszabadulás után Magyarországon létrehozott jelentős új könyvtárépületek (kaposvári, tatabányai, zalaegerszegi, szombathelyi, kiskunhalasi stb.) – a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára kivételével – szinte egytől egyig közművelődési könyvtárak. Mondanivalómat ezért ezekre korlátozom.

NÉHÁNY IRÁNYELV

Úgy vélem, hogy a közművelődési könyvtárak működési formáját meghatározó alapelvek tekintetében – minthogy azonosak a célok és a társadalmi szükségletek – aligha lehet lényeges eltérés. A megvalósítás módja azonban még azonos alapelvek esetén is jelentősen különbözhet. Ezért – még ha közhelynek is hat – áttekintem azt a néhány alapelvet, amelyben a belső tereink rendszerére vonatkozó elképzeléseink nyugszanak.

1. Mindenekelőtt azt a régebben érvényesülő konzervatív nézetet próbáltuk leküzdeni, amely a tudományos és a közművelődési könyvtárak közé próbált éles határt vonni. Bár ez egyelőre még távoli cél, a legnagyobb magyar közművelődési könyvtárakat (a megyei, városi központi könyvtárakat) – anélkül, hogy az olvasók bármely rétegét kirekesztenénk – az általános tudományos könyvtár szintjéig kívánjuk felemelni. (1)

Könyvtári rendszerünk kettőssége, azaz a tudományos és a közművelődési könyvtárak éles elkülönülése jórészt a német könyvtárügy hatására jött létre, nagyjában azonosan ható társadalmi erők következtében. (Németországban a múlt század végén és a század elején alakult ki egymás mellett a „Wissenschaftliche Stadtbibliothek” és a közművelődési, népkönyvtári jellegű „Stadtbücherei”.) Noha SZABÓ Ervin határozottan az angolszász „public library” mintája szerinti nyilvános könyvtárak rendszerét kívánta kialakítani, félfeudális társadalmunk viszonyai között ez a törekvés nem valósulhatott meg. Ez a kettősség egyébként a kontinens minden részében, de különösen Kelet-Európában általánossá vált, s hatása ma is érezhető. Csehszlovákiában pl. a megyeszékhelyeken létrehozott állami tudományos könyvtárak – Štátná vedecká knihovňa – mellett párhuzamosan közművelődési jellegű megyei könyvtárak állnak. Bulgáriában a városközpont könyvtárát olyan általános tudományos könyvtárnak szánják, amely nem lehet „közművelődési könyvtár”, semmi kapcsolata nincs a pihenés vagy általános művelődés céljából törté-

nő olvasással (2). Jugoszláviában (pl. Horvátországban) a városokban elkülönülnek egymástól az általános tudományos könyvtárak és a közművelődési könyvtárak.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új központi épületének programterve a könyvtár funkciórendszerét illetően megállapítja, hogy a modern közkönyvtár szolgáltatási rendszerében lefelé is, felfelé is nyitott (3). „Lefelé” úgy, hogy a kezdő olvasók számára is nyitva áll, felfelé pedig annyiban, hogy általános gyűjteményei mellett olyan gyűjteményrészlegeket is tarthat fenn, amelyek már lényegesen túlmennek az általános tudományos gyűjtési mélységen és szakkönyvtári mélységig hatolnak, mint pl. a könyvtárnak a „szociológia” szakba tartozó gyűjteménye.

2. A gyermekek szolgálatát úgy tekintjük, mint a felnőtt szolgálat kezdetét és bevezetését. Éppen ezért a városokban sem fejlesztünk ki különálló gyermekkönyvtári hálózatot, s ahol lehet, a gyermekek és a felnőttek könyvtárait – egyebek között a személyzeti ökonómia érdekében is – egybetelepítjük.

Igen sok könyvtárunk (a szűk alapterület és a túlszűköltés miatt) gyermekrészlegének kitelepítésére kényszerül, hogy a felnőttek számára tűrhető állapotot teremtsen. E kényszerhozta gyakorlat nyomán – különösen a fővárosban – a szükségből elvet csinálnak, és szervezetileg ott is kettéválasztják a könyvtárat, ahol arra egyáltalán nem lett volna szükség.

A gyermek- és a felnőttkönyvtár egybetelepítésének az a legfőbb célja, hogy a gyermekek minél közelebbi kapcsolatba kerüljenek a felnőtt olvasóknak szánt gyűjteménnyel, és könnyebbé váljék számukra az átmenet a felnőtt részleg használatához.

Szellemi fejlettség, érdeklődési kör és készségek tekintetében rendkívül nagy eltérések mutatkoznak az azonos iskolai osztályokba tartozó tanulók között is. A modern pedagógia éppen ezért a régi osztálykereteket – amennyire lehetséges – igyekszik feloldani, kisebb tanulócsoporthoz, szakkörök stb. létrehozásával. E fejlettségi különbségeket figyelembe véve nincs abszolút „gyermekkönyvtári” alany, hanem ezek közül a legfejlettebbek, ill. különleges érdeklődési körrel rendelkezők számára lehetővé tesszük az egész könyvtár használatát. Éppen dinamikus korunkban nem engedhetjük meg, hogy korunk gyermek Gaussa, Lisztje, Mozartja ne használhassa szabadon a felnőtt könyvtár megfelelő, pl. zenei gyűjteményét, mert valamiféle „életkori kategória” dogmája vele szemben falat állít!

Magában a gyermekkönyvtárban, illetve a gyermekrészlegeken belül arra törekszünk, hogy megszüntessük a korlátozás merev megjelenési formáit. Az iskolai osztályok különböző fejlettségű gyermekeket tartanak együtt. A könyvtárban átlépjük ezeket a korlátokat, inkább érdeklődési körök szerint csoportosítjuk a gyűjteményrészlegeket, nem pedig „I–II., III–IV., V–VI. osztályosok” stb. kategóriái szerint.

3. Igen lényeges alapelvnek tartjuk, hogy amilyen mértékben csak lehetséges, a használat (az olvasó) szempontjai megelőzzék az állomány hagyományos rendezési szempontjait (prézens állomány az olvasóteremmel, elkülönült kölcsönzési állomány, külön folyóiratolvasó). Igyekezünk minden merev korlátot lebontani, ami a használatot nehezkesse, bürokratikusá teszi. A használóknak ugyanis, amikor valamely irodalomszakban tájékozódnak, nyilvánvalóan nem szempontjuk, hogy a könyvtár az általuk keresett műveket helybeni olvasásra vagy kölcsönzésre szánta. Arra törekszünk, hogy az olvasó azonos helyen lelje meg a keresett irodalmat, akár prézens használatra, akár kölcsönzésre szolgál, sőt a szakfolyóiratot is ugyanott, nem pedig elszigetelt „folyóiratosztályon”. A prézens irodalom elválasztása a kölcsönzhetőtől, továbbá a folyóiratok külön térbe helyezése bencsak kényelmetlen az olvasónak, de korlátozza a szakosítás lehetőségeit is.

A létrejövő újabb nagy könyvtárakban előtérbe kerül az a törekvés, hogy egy központi általános tájékoztatás mellett szaktájékoztatók is működjenek az egyes szakrészlegekben. A tudományos könyvtárak általános gyakorlatában ez — amennyiben érvényesült — abban a formában jelent meg, hogy az egyes szakolvasótermekben működtek szaktájékoztatók. A szakrészlegek létrehozása esetén a szaktájékoztató egyaránt ad tájékoztatást mind a folyóirathasználónak, mind a helyben olvasónak, mind a kölcsönzőnek. Ha az állományt élesen elkülönítjük olvasótermi, kölcsönzési stb. anyagra, akkor vagy le kell mondani a szaktájékoztatásról, vagy meg kell azt kétszerezni, ill. háromszorozni.

4. Az olvasók igényei szerint történő feltárással azonban nemcsak a szakrészlegek kialakításával, hanem az általános és a szakirányú érdeklődés megkülönböztetésével, pontosabban szólva az általános (népszerű) részleg létrehozásával is törekszünk. Itt-ott régebben is jelentkezett az a törekvés, hogy bizonyos állományrészeket tárgykör szerint kiemeljenek a teljes szabadpolcos állományból, ez azonban mindeddig nem vált igazi gyakorlattá. A szolnoki

megyei könyvtárban szerény lehetőségeik mellett sikerrel alkalmaz-
zák. A napilapok, képeslapok és népszerű folyóiratok kiemelése és
a könyvtárak klubövezetében történő elhelyezése azonban Magyaror-
szágon eléggé elterjedt és igen bevált.

Sok ember akad ugyanis, aki éppen csak általánosságban kíván tájé-
kozódni, és szívesen benéz valamely könyvtárba, hogy átböngéssze
a napi-hetilapokat, általános folyóiratokat, különösen ha ez nem jár
semmiféle adminisztrációs kötettséggel. Mai gyakorlatunk szerint
a klubövezetbe helyezett folyóiratokat bárki, aki oda belép, beirat-
kozás, igazolás stb. nélkül használhatja.

Az egységes állományból történő kiemelés elvét követjük, ami-
kor ifjúsági állományrészleget hozunk létre. Természetesen az
ifjúság számára az egész könyvtár nyitva áll. A számára történő ki-
emelés olyan többlet, amelyet az ifju olvasó igénybe vehet ugyan, de
nem kénytelen vele.

A szakrészlegek nagyobb arányu létrehozása a jövőben szükségsze-
rűen megköveteli az általános (népszerű) részleg létrehozását. Nagy
könyvtárainkban ugyanis a jövőben a szabadpolcos állomány elérheti
a 70–80 000, sőt 100 000 kötetet is. Ilyen körülmények között viszont
meg kell könnyítenünk a könyvtár használatát azok számára, akik
nem valamely meghatározott tárgyban, ill. szakban akarnak infor-
málódni, hanem általános tájékozódásra vágnak. Ebből az olvasó-
kategóriából is külön figyelmet érdemelnek a kezdő olvasók, akik
számára meg kell könnyítenünk az irodalom kiválasztásának lehetősé-
gét. Ellenkező esetben számukra értelmét vesztené a szabadpol-
cos rendszer.

5. Nagyobb jelentőségű és a könyvtárárpület tervezésére is kihat az
a felfogás, hogy a modern könyvtár nemcsak dokumentumszolgáltató
intézmény, hanem társas összejöveteleknek, tömegrendezvénye-
knek is a színtere, sőt tartósabb szervezeti formáknak (irodalmi
klub, bábszakkör, stb.) is otthona.

A közművelődési könyvtárak egyikében-másikában volt előadóterem,
mégis az a jellemző még ma is, hogy az épület egész szerkezete,
helyiségrendszere az egyedi kiszolgálás céljait, azaz a helybenolva-
sást és a kölcsönzést szolgálja. Ma már azonban az ún. rendezvényi
és propagandamunka nem alkalmi tevékenység, hanem új állandó szol-
galmi kör, amely a könyvtár térrendszerében is kifejezésre jut. A
könyvtár tevékenységében nemcsak a könyvtáros és az olvasó kap-

csolata fejeződik ki, a könyvtár az olvasók egymás közötti megbeszéléseinek, vitáinak is színtere. Lehetőség kell adni kisebb kollektíváknak, hogy közösen végezhessenek kutató, egyeztető, általában vitával, megbeszéléssel járó tevékenységet, s ne csak a könyvtár dohányszójában szólhassanak egymáshoz. A kutatószobák, ill. a kisebb konferenciaszobák nemcsak avégből vannak tehát, hogy ott egy-egy tudós hermetikusan elzárkózzék, hanem munkaegyüttesek számára is.

ÉPÍTÉSZETI KÖVETELMÉNYEK

FLEXIBILITÁS. — A legtöbbet hangoztatott elv, szükségességét nem kell bizonygatni. A könyvtár változó funkcióinak megfelelően változtatni kell a térarányokat a raktár, az olvasói, a kölcsönzői terek között. Ezt az elvet nem tudtuk megvalósítani abban a mértékben, ahogyan az pl. az USA-ban tapasztalható (hogy pl. a raktári terek az épület belső részének bármelyik szektorát elfoglalhassák, a raktárból olvasói terek jöhessenek létre stb.). Aminek megvalósítására lehetőség van, az annyi, hogy az olvasószolgálat terei alkalossanak jól tagolható, egymással összefüggő térrendszert. Arra törekszünk, hogy egymás rovására változhassanak az olvasói terek szakosított részei, ezeken belül pedig a helybenolvasás és kölcsönzés térrészei.

Közismert tény, hogy a legmodernebb építész is korszerűtlen épület tervezésére kényszerül, ha a programot adó könyvtáros fejében, beidegzettségében a régi merev felfogás uralkodik; a legzseniálisabb építész sem tud modern épületet alkotni olyan könyvtáros programja alapján, aki a kölcsönzés és a helybenolvasás merev elválásztásának szükségességét vallja, akinek tudatában a tájékoztató szolgálat a helybenolvasással párosul, aki tehát a mai általános könyvtárban a múlt századi tudományos könyvtár szolgálati rendszerének mását látja.

BŐVITHETŐSÉG.— Azt a törekvésünket, hogy olyan épületet tervezessünk, amely eleve bővithető, ill. szakaszosan építhető fel, mind- eddig balsiker kísérte. Súlyosbitotta helyzetünket, hogy új könyvtáraink — gazdasági, beruházási okok miatt — néhány kivétellel területileg szűkre szabottak. A Könyvtárépítési és Berendezési Szakbizottság az igényeket a könyvtárak létesítése során helyesen mérte fel, a megvalósulás során alkalmazott csökkentések következmé-

nyeit viszont most szenvedjük meg. Az építészetileg zárt konstrukciókat utólag mégis bővíteni kényszerülünk, pótépület erőszakolt hozzásatolásával, ráépítésekkel, vagy külön helyezett raktárrészekkel stb.

E gondok miatt arra törekszünk, hogy fejleszhető, azaz szakaszosan felépíthető könyvtári tereket dolgozzunk ki, egyelőre a kisebb kategóriák (5000–10 000 lakosságu helységek) számára. A minták kidolgozása most folyik, néhány hónapon belül ezeket közreadja a KMK.

KONCENTRÁLTSÁG. — Legfőbb cél, hogy a kiszolgálás rendszerének megalkotásakor az olvasó álljon gondolkodásunk középpontjában; arra törekedjünk, hogy minél kevesebbet kelljen járkálnia. Pl. ha egy olvasó valamely témán dolgozik s ehhez különféle könyvekre, folyóiratokra stb. van szüksége, a mai merev könyvtári rendszerben el kell mennie a kölcsönzőbe, a folyóiratosztályra, végül valamelyik olvasóteremben köt ki. Mindezeket megelőzően a felvilágosítási osztályt is fel kell keresnie. És mindezt, sajnos, a legtöbb könyvtáros természetesen tartja. Legújabb törekvéseink átlélik ezeket a korlátokat. Figyelembe szeretnénk venni, hogy a könyvtárba nemcsak ráérő emberek járnak, hanem egyre többen olyanok, akik gyorsan, könnyűszerrel kívánnak informálódni. Ezeket a merev könyvtári rendszer elkedvetleníti, nemegyszer távol tartja.

ÁTTEKINTHETŐSÉG. — Viszonylag sokféle funkció jelenik meg az olvasói terekben, amennyire lehetséges, kis könyvtári személyzet irányításával. A világos, áttekinthető terek kevés ellenőrző személyzetet igényelnek. A pusztán alantás szolgálatra szánt un. „olvasótermi felügyelő” a múlté, helyébe a szakosított tájékoztató lép. Az összekötő utak, folyosók az olvasói terekben eltűnnek.

A TÉRRENDSZER

Elfogadható, korszerű térrendszer a vázolt könyvtárpolitikai irányelvek és általános építészeti követelmények szintézise nyomán jöhet létre.

Az a beosztás, amely a könyvtár un. klasszikus „három tagoltságának” formájában jut kifejezésre (szolgálati helyiségek, olvasói helyiségek, raktárak), alapformájában megmaradt. Problémáink általában az olvasói térrendszerre vonatkoznak. A szabadpolicra ál-

litott könyvtár hagyományos térbeosztását (egymástól építészetileg is elkülönülő kölcsönzőhelyiség, általános, speciális olvasóterem, folyóiratolvasó) un. övezeti rendszer formájában kívánjuk továbbfejleszteni. Arra törekszünk, hogy a használatnak egyetlen ellenőrzési ponton kelljen csak áthatolnia.

Régen a raktár volt a könyvtári tervezés sarkpontja. Ehhez kapcsolta a tervező a könyvtár többi részét. Ma az ellenőrzési pontot tekintjük a tervezés kiindulópontjának. Az e pontot megelőző övezet hagyományos funkciója (előtér, ruhatár, büfé, dohányzó, kiállítási tér stb.) bővült ki és vált a közösségi (társadalmi, ill. csoportos) szolgáltatások, rendezvények terévé, tehát ebben az övezetben helyezkedik el a könyvtár előadóterme, klubszobája. Kifejlődött azonban ennek az övezetnek bizonyos olvasószolgálati funkciója is; e tér egy részét ülőbutorokkal, asztalokkal látjuk el, s megfelelő berendezéseken ujságokat, képes folyóiratokat, általános folyóiratokat helyezünk oda (általában a könyvtár belső – tehát szigorubban ellenőrzött – terében fellelhető folyóiratok többes példányait, ill. olyan ujságokat és folyóiratokat, amelyeket a könyvtár nem szán megőrzésre). Ezek száma pl. a veszprémi megyei könyvtárban 120–130 körül mozog.

Ezt a részt bárki, minden megkötöttség, előzetes igazolás stb. nélkül használhatja. Az alapterülettel való takarékos gazdálkodás miatt egyes magyar könyvtárakban (pl. tatabányai megyei könyvtár, kiskunhalasi városi és járási könyvtár) az előadóterem ettől a klubrésztől csupán függőnnyel van elválasztva. Nagyobb rendezvények esetén a két részt egybenytják, s ott jelentős hallgatóságot helyezhetnek el.

A könyvtár ellenőrzési pontja egyuttal számos esetben a kölcsönzés asztala. Emögött ágaznak el az olvasók, mindenekelőtt a felnőtt- és a gyermekolvasók utjai. Ennek a pontnak tehát ellenőrző és nyilvántartó szerepe mellett forgalomterelő funkciója is van.

Rendkívül fontosnak tartjuk azt az elvet, hogy a gyermekkönyvtár belső terében levő könyvtárosok ne végezzenek kölcsönzési nyilvántartást és a gyermekek is érezzék, hogy ott a könyvtárosok szabadok, „ráérnek”; nemcsak gazdaságossági szempontok miatt kívánjuk a kölcsönzési nyilvántartást egyesíteni. E törekvésünk sikerrel járt a falusi könyvtárakban, néhány járási könyvtárban (pl. Gyula), sőt megyei könyvtárakban is (Miskolc), azonban az elkülönülési törekvések némely helyen akkorák, hogy olyan könyvtárban is (pl. Devecser), ahol közös bejárat van, úgy tervezték a berendezést, hogy a gyer-

mekek utja a belépés után azonnal elválik a felnőttekétől. A legtöbb új könyvtárunkban (Szombathely, Kaposvár, Tatabánya, Veszprém) sem oldották meg e kérdést, sőt az elkülönülési szándék néhol (pl. a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár József Attila telepi könyvtárában) olyan nagy, hogy azonos előtérben külön kölcsönzőpultja van a gyerekeknek és a felnőtteknek. A legszigorubb ellenőrzést kívánjuk megvalósítani ezen a ponton s a legnagyobb szabadságot biztosítani a belső övezetekben.

Az ellenőrzési ponton belül helyezkedik el a könyvtár katalógusrendszere és tájékoztató szolgálata.

A szolgálat két alapformája, a helybenolvasás és a kölcsönzés, új könyvtáraink terében nem különül el egymástól. Esetleg egymás mögött helyezkedik el, mint pl. Kiskunhalason; itt az ellenőrzési pont után közvetlenül a kölcsönzési könyvkiválasztó övezet következik olvasó („lapozgató”) asztalokkal, a tér csendesebb részében van a prézens állomány és a helybenolvasás tere, a kettő határán pedig a tájékoztatási pont a katalógusokkal. Nagyobb terekben a prézens és a kölcsönzési könyvkiválasztó övezet párhuzamosan helyezkedik el s a kettő között van a tájékoztató pont a katalógusrendszerrel (Kaposvár).

A helybenolvasás övezete (tehát a régi fogalmak szerinti olvasóterem) általában nem bomlik szét külön könyv- és külön folyóiratolvasó teremre, hanem a kurrens irodalmi folyóiratok utolsó évfolyama – ha lehet, néhány előző évfolyama – a könyvekkel azonos térben helyezkedik el.

Az idegen nyelvű szépirodalmat a magyar nyelvűvel egyazon térben helyezük el, de nyelvek szerint csoportosítjuk; a szakirodalmat mindenkor egybeosztjuk és azonos katalógusban tárjuk fel.

A párhuzamos rendezésből következik, hogy a „szakosított olvasótermek” helyébe a „szakosított olvasói terek” lépnek. A szakrészlegek kialakítása terén az első és igen jelentős lépést a szombathelyi megyei könyvtár tette meg. Ez a könyvtár 50 000 kötetten felüli szabadpolcos állományával ugyan nem nagykönyvtár, de már azon a ponton áll, hogy szakrészlegeket alakíthat. A felnőtt szolgálat nagy terében, a tér hosszában, három sávban egymással párhuzamosan helyezte el anyagát. Egy sávja a szépirodalom, lapozgató asztalsorával, a másik sáv a prézens állomány 3 szakcsoportra bontva (társadalomtudomány, természettudomány és techni-

ka, irodalom és művészet). A két sáv között helyezkednek el a könyvtár katalógusai. A prézens állomány sávjával párhuzamosan húzódik végül a szakosított olvasói terek, egy-egy szakreferenssel. E tereket ugyancsak prézens állománnyal rakott állványok veszik körül, a kérdéses szak folyóirataival. (Pl. az általános folyóiratok a térnek a bejárat felőli végében vannak.)

Az egyes szakrészlegek a közös térben egymás rovására terjeszkedhetnek. A tájékoztatás szakosítása a központi tájékoztatást nem szünteti meg. Szombathelyen pl. a szakreferensek maguk köré tájékoztató eszközöket is helyeztek (segédkönyvek, bibliográfiák), de külön szakkatalógusuk nincs; a központi helyen – nem nagy távolságra – elhelyezett központi katalógust használja mind az olvasó, mind a könyvtáros. Minthogy a miskolci megyei könyvtárban az olvasószolgálat kétszintes, ennek első szintjén helyezkedik el a központi tájékoztatás, a betűrendes és a szakkatalógussal, emeletén pedig a szakosított terek, az illető szakok szakkatalógusaival (a zenei és a helyismereti gyűjtemény is itt található).

Mindazokon a helyeken, ahol az olvasói terek emeleten vannak, a raktári térből lift vezet a kölcsönzőasztal közelébe (Kaposvár, Szombathely, Miskolc) vagy a kölcsönzőpult belső terébe (Szombathely).

Eddig kialakult térrendszereink egyik árnyoldaláról is kell szólnunk. A nagy terek kellő világítását csak úgy tudtuk eddig megoldani, hogy ott természetes felső világítást is alkalmaztunk. Ennek következtében az olvasói tér a felső szinten van (Kaposvár, Szombathely, Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem könyvtára). A miskolci megyei könyvtár két olvasói szintje pedig az első és a második emeletre került. Legujabb terveink (ill. még csak programjaink) azonban már azt tűzik ki célul, hogy a legfontosabb olvasószolgálati terek a földszinten legyenek.

Fejlődésünk további szakaszáról ma még csak programterveink vannak. (Ilyen programterv készült a kecskeméti megyei könyvtár, a székesfehérvári megyei könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központja és néhány nagy kerületi könyvtára számára). Ezek térrendszere az elmondottakhoz viszonyítva annyiban fejlődött tovább, hogy a szakosított terek rendszerét egy olyan általános olvasói tér előzi meg, amelyben kiemelt, népszerű irodalom, ifjúsági szolgálat kap helyet, anélkül azonban, hogy külön ifjúsági könyvtárat hoznánk létre. (Amennyiben az ifjúság érdeklődése tulmegy a számára kiemelt állományon, természetesen minden korlátozás nélkül használhatja a könyvtár teljes egészét.)

1. Alapelvek és követelmények a közművelődési könyvtárak távlati tervezéséhez. (Fejlesztési tanulmány a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia téziseihez.) Bp. 1970. 35.p.

Az európai szocialista országok Könyvtárépítési, Berendezési és Felszerelési Koordinációs Központja. Információs Bulletin. 1970. 3. sz. 35.p.

1. DRAGANOV, St.: Néhány összefüggés a nagyváros strukturája és könyvtári hálózata között. =

3. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új épületének tervezési programja. Budapest, 1970. 3.p.